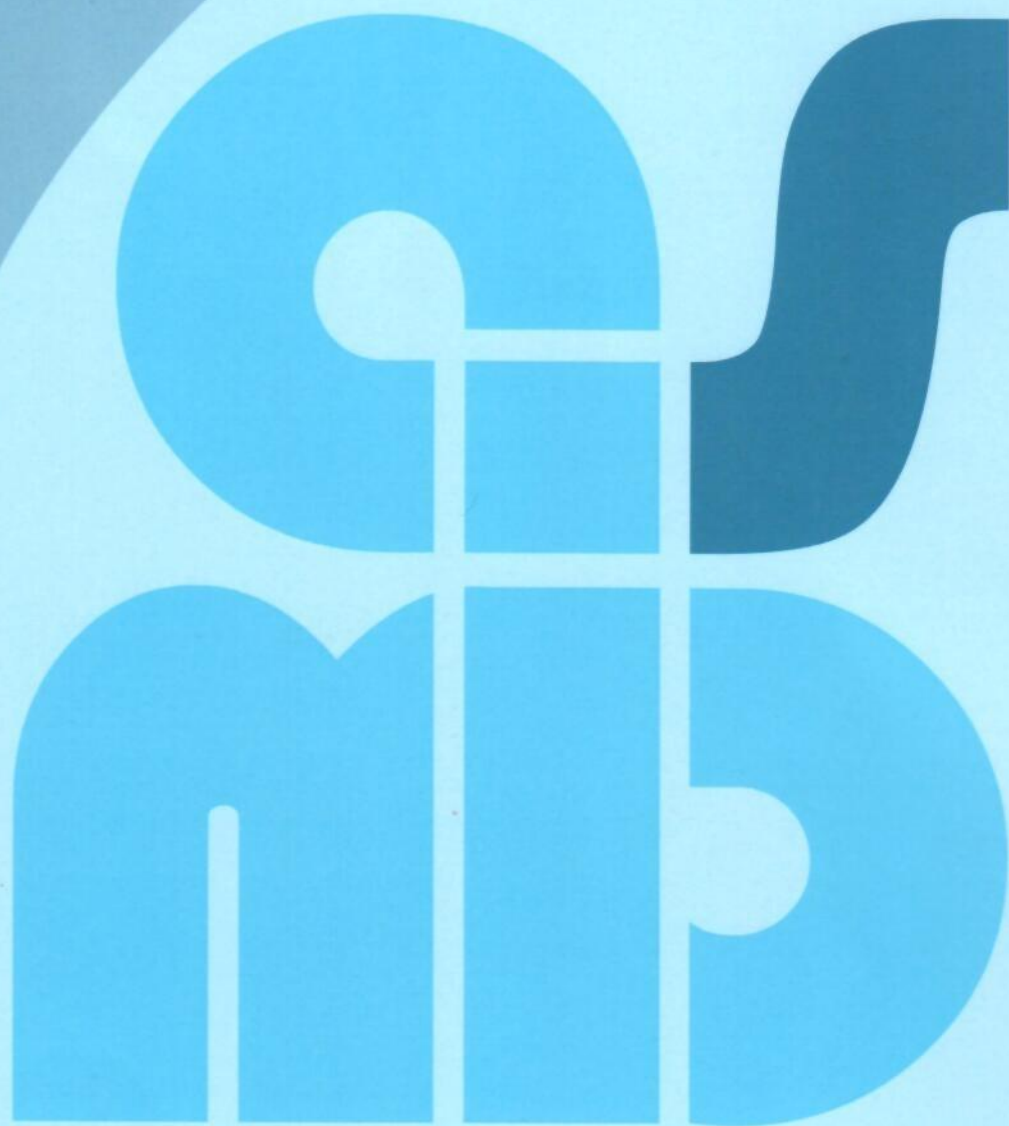

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

10 $\frac{1}{2022}$

EDITORIAL OFFICE:

Academic Society
of Michal Baludansky,
Humenská 16,
040 11 Košice, Slovakia,
tel.: + 421 (0)903 275 823
e-mail: asmiba@asmiba.sk

EDITOR IN CHIEF:

▲ Ing. **Lenka DUBOVICKÁ**, PhD.,
Vice-president of Academic Society
of Michal Baludansky, Slovakia,
University of Central Europe of Skalica,
Slovakia

DEPUTY EDITORS IN CHIEF:

▲ Ing. **Peter TULEJA**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia
▲ Ing. **Michal VARCHOLA Jr.**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia

EDITORIAL ADVISORY BOARD:

▲ Dr.h.c.mult. prof. Ing. **Miroslav BADIDA**, PhD., Technical University of Košice, Slovakia
▲ Dr.h.c. prof. Dr. **Yuriy BOSHITSKIY**, PhD., Kyiv University of Law of the National Academy Sciences of Ukraine, Ukraine
▲ D.r.h.c. associate prof. **Badri GECHBAIA**, DrSc., Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia
▲ D.r.h.c. prof. **Ketevan GOLETIANI**, DrSc., Batumi Navigation Teaching University, Georgia
▲ prof. **Oleksandr NESTEROV**, DrSc., Ural Federal University of Ekaterinburg, Russia
▲ prof. **Olha RUDENKO**, DrSc., Chernihiv National University of Technology, Ukraine
▲ prof. Dr. **Oleg SINEOKIJ**, DrSc., Zaporizhzhya National University, Ukraine
▲ Dr.h.c. Ing. **Heidy SCHWARCZOVÁ**, PhD., University of Central Europe of Skalica, Slovakia
▲ Academician of RAES **Vasil SIMCHERA**, DrSc., Russian Academy Economics Sciences, Russia
▲ Dr.h.c. prof.h.c. Ing. **Michal VARCHOLA**, PhD., President of Academic Society of Michal Baludansky, Slovakia
▲ prof. **Tomasz WOŁOWIEC**, PhD., University of Information Technology and Management in Rzeszow, Poland
▲ prof. **Nataliia ZAMKOVA**, DrSc., Vinnitsia Institute of Trade and Economics of Kiev National University of Trade and Economics, Ukraine

TO OUR READERS

Dear Reader,

this journal, the "Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky", has been conceived by the founders of the Michal Baludansky International Academic Society as a printed platform for exchanging knowledge between university scholars and experts of different countries who take a keen interest in the life and activity of the outstanding scientist, educationalist and statesman Michal Baludansky

Шановний читателю,

предлагаемый журнал «Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky» задуман основателями Академического сообщества Михаила Балудянского как печатаное издание по обмену знаний между учеными и специалистами разных стран, имеющих непосредственное отношение к жизни и деятельности выдающего ученого, педагога и государственного деятеля Михаила Балудянского.

Lenka Dubovicka,
editor

- 87 **Marcinko Peter**
DESIGN OF A ROBOTIC WORKPLACE FOR PICK & PLACE OPERATIONS IN THE ABB RS ENVIRONMENT
- 91 **Mazurkevych Iryna, Viysiuk Iryna**
FACTORS AFFECTING THE COMPETITIVENESS OF RESTAURANT ESTABLISHMENTS
- 94 **Onyshchuk Natalia, Lukianets Alla**
STATE AND PROSPECTS OF SPORTS TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE
- 97 **Osaulchyk Olga, Havryliuk Nataliia**
EDUCATION OF THE "RESPONSIBLE CITIZEN" IN THE FOREIGN LANGUAGE SPEECH COMPETENCE PROCESS
- 100 **Pahomska Elena, Kryzhak Liliia**
INNOVATIONS AS A MODERN TREND OF RESTAURANT BUSINESS DEVELOPMENT
- 104 **Palamarchuk Vladyslav**
REPLACEMENT AND TRENDS IN THE TABLET AND CHROMEBOOK MARKET
- 107 **Pavlyuk Tatiana, Osipova Larisa**
IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION OF THE MOST VULNERABLE LAYERS OF THE POPULATION
- 110 **Polovenko Lyudmyla, Merinova Svitlana**
WEB SERVICES OF KNOWLEDGE EXTRACTION
- 112 **Pypiak Mykola, Kokarcha Yuliya**
CUSTOMS LEGISLATION REFORM IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION
- 115 **Riabenka Maryna, Postova Valentyna**
THE INFLUENCE OF MOTIVATIVE FACTORS ON INCREASING LABOR PRODUCTIVITY IN RESTAURANT ESTABLISHMENTS
- 119 **Semeniuk Iryna**
IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL COOPERATION PROGRAMS AS A TOOL FOR SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF COMMUNITIES
- 122 **Semko Tetyana, Ivanishcheva Olga**
SAFETY AND QUALITY MANAGEMENT OF MEAT PROCESSING INDUSTRY ON NASSR PRINCIPLES
- 125 **Shtyfurak Vira, Sukhorebra Tetiana**
PREPARATION OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR CONSTRUCTIVE COMMUNICATION
- 129 **Sirenko Svitlana**
STATE OF THE MARKET COPYING AND DUPLICATING EQUIPMENT
- 132 **Stopchak Mykola**
PROFESSIONAL BURNOUT OUT OF A TEACHER OF HIGHER EDUCATION IN A PANDEMIC CONDITION: CAUSES, WAYS OF PREVENTION
- 135 **Sukop Marek, Grytsiv Maksym, Chepara Vasyl**
DEVELOPMENT OF AN AUTONOMOUS MOBILE ROBOT WITH PATH TRACKING
- 139 **Tereshchenko Liliia, Tkachuck Tetiana**
THE GLASS CLIFF: WHAT GOES BEYOND THE METAPHOR
- 143 **Tymoshchuk Nataliia, Dovhan Larysa**
EMERGENCY REMOTE ENGLISH LEARNING AND TEACHING: TOOLS AND EXPERIENCE
- 146 **Vasilishina Olga**
PROFESSIONAL MOTIVATION AS A MEANS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF STUDENTS' LEARNING ACTIVITIES
- 149 **Yaremko Svitlana, Kuzmina Olena**
ECONOMIC FORECASTING BASED ON NEURAL NETWORKS
- 151 **Zapadyns'ka Iryna, Gladio Svitlana**
PRAGMATICS MILESTONES IN ESP COMMUNICATION

- 87 **Marcinko Peter**
NÁVRH ROBOTIZOVANÉHO PRACOVISKA PRE OPERÁCIE PICK & PLACE V PROSTREDÍ ABB RS
- 91 **Мазуркевич Ірина, Вівсюк Ірина**
ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА
- 94 **Онищук Наталя, Лук'янець Алла**
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ
- 97 **Осаульчик Ольга, Гаврилюк Наталія**
ВИХОВАННЯ "ВІДПОВІДАЛЬНОГО ГРОМАДЯНИНА" В ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНОЮ МОВЛЕННСВОЮ КОМПЕТЕНЦІЮ
- 100 **Пахомська Олена, Крижак Лілія**
ІННОВАЦІЇ, ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ
- 104 **Паламарчук Владислав**
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН ТА ТЕНДЕНЦІЙ НА РИНКУ ПЛАНШЕТІВ ТА ХРОМБУКІВ
- 107 **Павлюк Тетяна, Осіпова Лариса**
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ
- 110 **Половенко Людмила, Мерінова Світлана**
ВЕБ-СЕРВІСИ ВИДОБУВАННЯ ЗНАНЬ
- 112 **Пипяк Микола, Кокарча Юлія**
РЕФОРМУВАННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
- 115 **Рябенська Марина, Постова Валентина**
ВПЛИВ МОТИВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА
- 119 **Семенюк Ірина**
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД
- 122 **Семко Тетяна, Іванішева Ольга**
УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ І ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИНЦИПАХ НАССР
- 125 **Штифурак Віра, Сухоребра Тетяна**
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО КОНСТРУКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
- 129 **Сіренко Світлана**
СТАН РИНКУ КОПІЮВАЛЬНОЇ ТА МНОЖУВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ
- 132 **Стопчак Микола**
ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ПРИЧИНИ, ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ
- 135 **Sukop Marek, Grytsiv Maksym, Chepara Vasyl**
VÝVOJ AUTONÓMNEHO MOBILNÉHO ROBOTÁ PRE SLEDOVANIE DRÁHY
- 139 **Терешенко Лілія, Ткачук Тетяна**
СКЛЯННА СКЕЛЯ: ЩО СТОЇТЬ ЗА МЕТАФОРОЮ
- 143 **Тимошук Наталія, Довгань Лариса**
ДИСТАНЦІЙНЕ ВИКЛАДАННЯ Й ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ: ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ ТА ДОСВІД ЇХ ВИКОРИСТАННЯ
- 146 **Василишина Ольга**
ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
- 149 **Яремко Світлана, Кузьміна Олена**
ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ МОДЕЛЮВАННЯ
- 151 **Западинська Ірина, Гладько Світлана**
ВІХИ ПРАГМАТИКИ У КОМУНІКАЦІЇ ESP СТУДЕНТІВ

Мазуркевич Ірина, Вівсюк Ірина

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація

Бізнес ресторанного господарства є однією з найвагоміших складових сфери послуг. Під час настання періоду епідеміологічної кризи у 2020 р. сфера послуг, особливо ресторанний бізнес, зазнала різких негативних змін, пов'язаних з карантинними обмеженнями. Необхідно було негайно приймати рішучі дії задля того, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку. Під час початку повномасштабної війни ресторанний бізнес майже зупинився в Україні. Вторгнення вбило бізнес у звичному розумінні. Ті, хто залишився або зміг відновити роботу, опинилися у новій реальності. Змінилися меню і ціни, клієнти та їх уподобання.

Таким чином, визначено у статті проаналізовано поняття «конкурентоспроможність підприємства» та запропоновано визначення даного поняття для закладів ресторанного господарства. Визначено фактори впливу на конкурентоспроможність в умовах воєнного стану.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ресторане господарство, фактори впливу на конкурентоспроможність, сфера послуг, воєнний стан.

Mazurkevych Iryna, Vivsiuk Iryna

FACTORS AFFECTING THE COMPETITIVENESS OF RESTAURANT ESTABLISHMENTS

Abstract

The restaurant business is one of the most important components of the service sector. During the period of the epidemic crisis in 2020, the service sector, especially the restaurant business, underwent sharp negative changes due to quarantine restrictions. It was necessary to take decisive action immediately in order to remain competitive in the market. During the beginning of the full-scale war, the restaurant business almost stopped in Ukraine. The invasion killed business in the usual sense. Those who stayed or were able to resume work found themselves in a new reality. Menus and prices, customers and their preferences have changed.

Thus, the concept of "enterprise competitiveness" is defined in the article and the definition of this concept for restaurants is proposed. Factors influencing competitiveness in martial law are identified.

Key words: competitiveness, restaurant economy, factors influencing competitiveness, sphere of services, martial law.

1. Постановка проблеми

За даними сервісу автоматизації Poster (мова йде про 5000 закладів) в перший тиждень війни в Україні зупинили роботу 80% закладів харчування. Якщо спочатку в Україні залишався відкритим кожен п'ятий заклад, вже через два місяці працювало 54% усіх ресторанів та кав'ярень. Їхня виручка впала пропорційно (на 55% від довоєнного рівня) і відновлюється такими ж темпами. Ситуація краща на заході країни, принаймні, у туристично привабливих та людних місцях, там можна побачити навіть черги до закладів. Переважно клієнти – переселенці [6].

Поняття конкурентоспроможність підприємства присвячено безліч наукових праць вітчизняних та іноземних науковців, зокрема Баттенко Л. П., Должанський І. З., Момот В. М., Нагернюк Д. В., Покровський С. Ф., Сіненко І. В. та ін.

2. Виклад основного матеріалу дослідження.

Основною характеристикою підприємства з точки зору конкурентної боротьби є його конкурентоспроможність. Вона визначає життєздатність підприємства, результати його виробничо-збутової діяльності в умовах ринкової конкуренції.

За визначенням Покропивного С.Ф. конкурентоспроможність підприємства слід розуміти, як здібність ефективно здійснювати господарську діяльність та забезпечувати досягнення прибуткового результату, враховуючи умови конкурентного ринку. Іншими словами, конкурентоспроможність полягає у здібностях підприємства забезпечити такий випуск продукції, щоб можна було успішно її реалізувати на конкурентному ринку [4].

Должанський І. З. висвітлює конкурентоспроможність підприємства як можливість використовувати свої сильні сторони і концентрувати свої зусилля в тій сфері виробництва товарів чи послуг, де вона може зайняти наступальну позицію на внутрішньому та зовнішньому ринках [2].

Конкурентоспроможність підприємства, на думу Сіненко І.В., є здатністю об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку [7].

У своїх працях учений Батенко Л. П. визначає конкурентоспроможність підприємства як узагальнюючий якісний показник життєстійкості підприємства, який характеризує ефективність використання ресурсного потенціалу, здатність в існуючих умовах виробляти продукцію та послуги, які за цінними і неціновими характеристиками більш привабливі для споживачів порівняно з конкурентами; можливість адаптування до динамічного навколишнього середовища і вчасно реагувати на зміни ринку [1].

Отже, на нашу думку, на основі вищенаведених понять можна запропонувати наступне визначення поняттю «конкурентоспроможність підприємства ресторанного господарства» як показник адаптації закладу до існуючих ринкових умов задля надання якісних та доступних послуг споживачам серед конкурентів, використовуючи свої можливості задля ефективної діяльності.

Аналіз конкурентоспроможності підприємства на ринку допускає вивчення факторів, що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції і як результат під час воєнного стану. Усі фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, можна умовно розділити на зовнішні й внутрішні (рис. 1) [4].

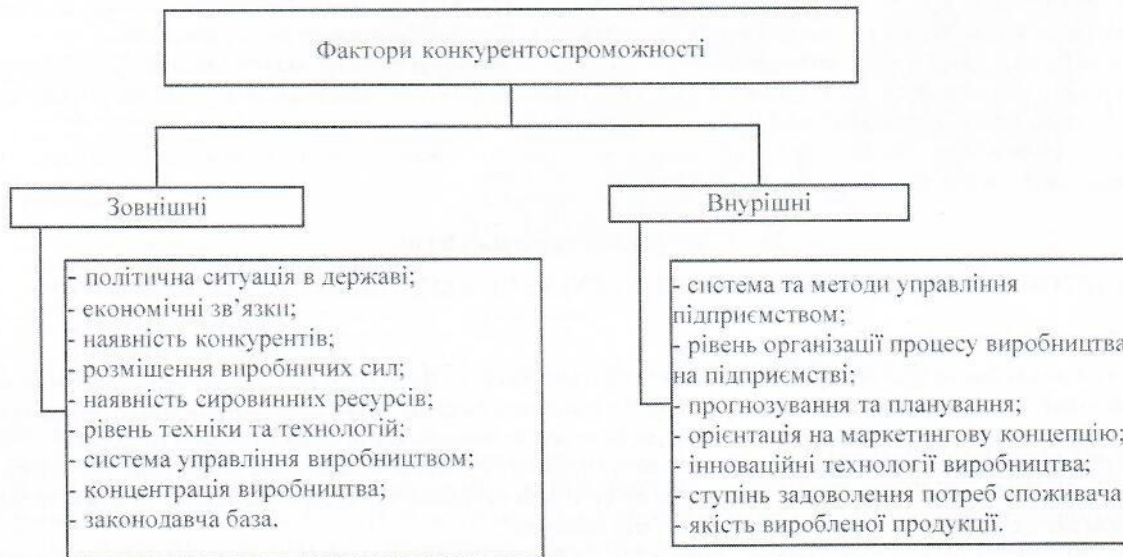

Рисунок 1 – Фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємств ресторанного господарства

За матеріалами праць вченого Нагернюка Д. В. до основних чинників конкурентоспроможності закладів ресторанного господарства належать [5]:

- продукція (асортимент, привабливість зовнішнього вигляду страв, смакові якості страви);
- послуги (унікальність, широта);
- персонал (дотримання санітарно-гігієнічних норм, майстерність обслуговування, комунікабельність персоналу, зовнішній вигляд персоналу);
- імідж (оснащеність приміщень, оформлення залу, фірмовий стиль залу);
- ціни на продукцію (середній чек, система знижок).

Тож, до зовнішніх факторів впливу на конкурентоспроможність ресторанного закладу можна віднести:

1. загальна соціально-економічна політика країни. Під час війни заклади можуть бути зруйновані фізично або знаходитися на окуповані частині країни;
2. ціни на продукцію, яка виробляється закладами, або послуги, які надаються. На конкурентному ринку переваги отримує той заклад, який має можливість запропонувати більш низьку ціну в порівнянні з конкурентами. Відсоток націнки значно зменшився, що зумовлено підвищенням цін на сировину;
3. урахування вимог споживачів до якості продукції, яка виробляється або послуги, які надаються;
4. місце розташування закладів ресторанного господарства у відносно безпечних містах. Здебільшого споживачами є внутрішні переселенці, тому вагомим є розташування на основних їх напрямках, наявність автостоянок тощо.

Внутрішні фактори – це контрольовані чинники діяльності закладів ресторанного господарства. До них відносяться:

1. діяльність керівництва та апарату управління підприємства (прийняття рішень в надзвичайних умовах задля подальшої діяльності закладу);
2. потреба ресторанного закладу в персоналі, оскільки більшість працівників були вимушені покинути свої міста на початку війни;
3. система технологічного оснащення. Оновлення обладнання та технологій, тобто заміна їх на більш прогресивні, забезпечує підвищення конкурентоспроможності, підсилює внутрішню гнучкість виробництва;
4. сировина, матеріали і напівфабрикати. Під час війни проблемою є постачання продуктів, тому здебільшого пропозиція в закладах скоротилась до більш простого меню.

Конкурентоспроможність закладів ресторанного господарства характеризує можливість та ефективність його адаптації до умов конкурентного середовища. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на

конкурентоспроможність дає можливість: підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства та його продукції.

3. Висновки

Конкурентоспроможність підприємства ресторанного господарства є однією з найважливіших категорій сучасної ринкової економіки, що характеризує можливість і ефективність адаптації підприємства до умов ринкового конкурентного середовища. В поняття конкурентоспроможності підприємства вкладається її здатність випускати конкурентоспроможну на конкретному ринку продукцію, її перевагу по відношенню до інших підприємств певної галузі всередині країни або за її межами.

Під час воєнного стану в країні загострився вплив факторів конкурентоспроможності на діяльність закладів ресторанного господарства, що зумовлено: зростом цін на сировину та її доставкою; дефіцитом персоналу, з урахуванням вимушеним переселенням; зниження рівню платоспроможністю споживачів тощо.

Список використаних джерел

- [1] Батенко Л. П., Белов М.А., Євдокимова Н. М. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. Київ, 2009. 384 с.
- [2] Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 384 с.
- [3] Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2014. 528 с.
- [4] Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / за заг. ред.. О.Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.
- [5] Нагернюк Д. В. Основні чинники, що формують конкурентоспроможність підприємств ресторанного господарства. *Ефективна економіка*, 2016. № 9. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5142>
- [6] Нагодувати й вижити: як ресторанный бізнес змінився під час війни. URL : <https://rau.ua/novyni/restorannij-biznes-chas-vijni/>
- [7] Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 384 с.

References

- [1] Batenko L. P., Bielov M.A., Yevdokymova N. M. (2009) Enterprise activity planning. Kyiv. (in Ukrainian)
- [2] Dolzhanskyi I. Z. (2008) Competitiveness of the enterprise. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury. (in Ukrainian)
- [3] Pokropivnoho S. F. (2014) Economics of the enterprise. Kyiv : KNEU. (in Ukrainian)
- [4] Yankovyi O. H. (2013) Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement. Odessa : Atlant. (in Ukrainian)
- [5] Naherniuk D. V. (2016) Osnovni chynnyky, shcho formuiut konkurentospromozhnist pidpriemstv restorannoho gospodarstva. [The main factors that shape the competitiveness of restaurants]. *Efektivna ekonomika*. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5142> (accessed 22 May 2022) (in Ukrainian)
- [6] Nahoduvaty y vyzhity: yak restoranniy biznes zminyvsia pid chas viiny. [Feed and survive: how the restaurant business changed during the war]. Retrieved from: <https://rau.ua/novyni/restorannij-biznes-chas-vijni/> (accessed 22 May 2022) (in Ukrainian)
- [7] Simenko I. V. (2017) Analysis of economic activity. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury. (in Ukrainian)

Mazurkevich Iryna – candidate of economic sciences Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics, Vinnytsa, 21050, Soborna St, 87, *e-mail*: Mazurkevich78@ukr.net. *Where and when she graduated*: National Transport University, 2000. *Professional orientation or specialization*: the economy of enterprises of the hospitality industry. *The most relevant publication outputs*: Theoretical approaches to management of restaurant business enterprises.

Vivsniuk Iryna - Assistant of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics, Vinnytsa, 21050, Soborna St, 87, *e-mail*: irinavivsniuk@gmail.com. *Where and when she graduated*: Kyiv National Trade and Economics University, 2018. *Professional orientation or specialization*: economic potential of hotel enterprises and efficiency of its use.